

Силабус освітнього компонента

Програма навчальної дисципліни

Діагностика фінансового стану підприємства в антикризовому управлінні

Шифр та назва спеціальності

Інститут

ННІ економіки, менеджменту і міжнародного бізнесу

Спеціалізація

Кафедра

Обліку і фінансів (205)

Освітня програма

Тип дисципліни

Вибіркова

Рівень освіти

Другий (магістерський)

Форма навчання

Денна

Семестр

2

Мова викладання

Українська

Викладачі, розробники

Юр'єва Ірина Анатоліївна

Iryna.Yurieva@khti.edu.ua

Кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри обліку і фінансів

Автор та співавтор понад 300 наукових та методичних публікацій.

[Детальніше про викладача на сайті кафедри](#)

Загальна інформація

Анотація

Дисципліна "Діагностика фінансового стану підприємства в антикризовому управлінні" зосереджується на ключових аспектах виявлення та аналізу проблемних зон у діяльності підприємства, які можуть призвести до кризових ситуацій, розкривається спектр тем, від фінансового аналізу та аудиту до розробки комплексних стратегій антикризового управління, із використанням сучасних інструментів діагностики, включаючи фінансовий аналіз, SWOT-аналіз, а також методи прогнозування та запобігання кризовим ситуаціям з акцентуванням уваги на практичному застосуванні теоретичних знань, що дозволяє студентам розробляти ефективні стратегії антикризового управління на реальних бізнес-кейсах.

Мета та цілі дисципліни

Основною метою дисципліни є надання студентам комплексного розуміння методів та підходів до діагностики стану підприємства, з особливим акцентом на ідентифікацію та аналіз кризових явищ і розробку стратегій для ефективного антикризового управління. Цілями є розуміння ключових аспектів фінансового стану підприємства та їх вплив на кризові ситуації, застосовування різних

методів діагностики для оцінки стану підприємства, розроблення стратегії для ефективного вирішення та запобігання кризовим явищам, критичного аналізу фінансових звітів та використання цієї інформації для підготовки антикризових рішень.

Формат занять

Лекції, практичні роботи, самостійна робота, консультації. Підсумковий контроль – диференційований залік

Компетентності

Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

Здатність спілкуватися з представниками інших професійних груп різного рівня (з експертами з інших галузей знань/видів економічної діяльності).

Здатність спілкуватися іноземною мовою.

Здатність ухвалювати рішення та діяти, дотримуючись принципу неприпустимості корупції та будь-яких інших проявів недоброчесності.

Використовувати математичний інструментарій для дослідження соціально-економічних процесів, розв'язання прикладних завдань в сфері обліку, аналізу, контролю, аудиту.

Проводити аналіз господарської діяльності підприємства та фінансовий аналіз з метою прийняття управлінських рішень.

Ідентифікувати та оцінювати ризики недосягнення управлінських цілей суб'єкта господарювання, недотримання ним законодавства та регулювання діяльності, недостовірності звітності, збереження й використання його ресурсів.

Результати навчання

Формувати й аналізувати фінансову, управлінську, податкову і статистичну звітність підприємств та правильно інтерпретувати отриману інформацію для прийняття управлінських рішень.

Ідентифікувати та оцінювати ризики господарської діяльності підприємств.

Вміти застосовувати економіко-математичні методи в обраній професії.

Володіти загальнонауковими та спеціальними методами дослідження соціально-економічних явищ і господарських процесів на підприємстві.

Володіти та застосовувати знання державної та іноземної мови для формування ділових паперів і спілкування у професійній діяльності.

Аналізувати розвиток систем, моделей і методів бухгалтерського обліку на національному та міжнародному рівнях з метою обґрунтування доцільності їх запровадження на підприємстві.

Обсяг дисципліни

Загальний обсяг дисципліни 120 год. (4 кредитів ECTS): лекції – 32 год., практичні заняття – 16 год., самостійна робота – 72 год.

Передумови вивчення дисципліни (пререквізити)

Дисципліна базується на навчальних дисциплінах галузі знань D «Бізнес, адміністрування та право».

Особливості дисципліни, методи та технології навчання

Лекції проводяться інтерактивно з використанням мультимедійних технологій, проектна і командна робота, реєг-to-реєг, гейміфікація, кейси, використання певного програмного забезпечення. На практичних заняттях використовується проектний підхід до навчання, ігрові методи, акцентується увага на застосуванні інформаційних технологій в дослідженні діагностики фінансового стану підприємства в антикризовому управлінні.

Програма навчальної дисципліни

Навчальні заняття

Лекції

Теми лекційних занять

Кількість годин

Тема 1. Вступ до спеціальності. Загальні поняття діагностики фінансового стану в антикризовому управлінні.	2
Сутність поняття «криза», її визначення. Криза та її ознаки. Класифікація видів кризи.	
Тема 2. Підходи, методи та моделі в діагностиці фінансового стану підприємства в антикризовому управлінні.	2
Зміст експрес-діагностики кризи. Сучасні підходи до діагностики кризового стану підприємств. Етапи діагностики кризи. Методи оцінки. Аналіз фінансової звітності. Аналіз показників та критеріїв.	
Тема 3. Економічні цикли у фінансовій діагностиці.	2
Визначення складових виробничого потенціалу підприємства. Аналіз економічних циклів у фінансовій діагностиці.	
Тема 4. Економічний механізм антикризового управління підприємством.	2
Криза підприємства: економічний зміст, причини та фактори, що її зумовлюють. Класифікацію криз із метою впорядкування за загальними ознаками. Механізм розгортання кризи. Схема аналізу зовнішніх причин кризи.	
Тема 5. Діагностика фінансового стану в антикризовій стратегії підприємства.	2
Сутність і зміст антикризової стратегії. Моделі антикризових стратегій промислової фірми. Аналіз антикризових стратегій підприємства. Переваги й недоліки стратегій диференціації, лідерства за витратами і інших стосовно до антикризового керування промисловою фірмою.	
Тема 6. Діагностика потенціалу виживання підприємства.	2
Потенціал виживання підприємством: сутність та методологічні аспекти оцінювання. Нормалізація стану господарської системи, відновлення конкурентоспроможності підприємства та забезпечення ефективного господарювання характеризувати побудову матриці БКГ, SWOT-аналіз. Матриця Мак-Кінзі. Матриця SPASE (Strategic Position and Action Evaluation).	
Тема 7. Теоретичні основи формування антикризової програми підприємства.	2
Антикризова програма: програма, цілі, завдання. Загальна характеристика антикризового інструментарію підприємства. Структурно-логічна схема процесу формування антикризової. Аналіз скринінгового стандарту. План зовнішнього управління.	
Тема 8. Діагностика виживання підприємства.	2
Діагностика підприємства за допомогою балансу та звіту про фінансові результати. Метод внутрішнього порівняльного аналізу.	
Тема 9. Застосування спеціальних методів відновлення платоспроможності.	2
Діагностика фінансового стану. Виявлення резервів відновлення платоспроможності належать до групи прихованих.	
Тема 10. Фінансово-економічні аспекти підготовки та реалізації окремих антикризових заходів підприємства.	2
Оперативна реструктуризація. Реструктуризація активів. Реструктуризація боргів підприємства.	
Тема 11. Реорганізація підприємства в системі заходів програми антикризового управління.	2
Реструктуризація активів. Фінансова реструктуризація.	
Тема 12. Фінансова санація підприємства: економічний зміст та порядок проведення.	2
Зовнішні й внутрішні причини санації. Економічний зміст та порядок проведення фінансової санації підприємства. Модель фінансової санації підприємства.	
Тема 13. Правила фінансування.	2
Фінансовий леверидж. Санація із залученням нового фінансового капіталу.	

Тема 14. Діагностика фінансового стану системи антикризового планування на підприємстві.	2
Діагностика фінансового стану з використанням показників трудових ресурсів кризового підприємства. Система антикризового управління персоналом. Метод функціонально-вартісного аналізу. Ефективність використання трудових ресурсів.	
Тема 15. Діагностика системи антикризового планування на підприємстві.	2
Класифікація форм фінансування підприємств. Золоте правило фінансування. Золоте правило балансу. Правило вертикальної структури капіталу. Фінансовий леверидж. Санація із залученням нового фінансового капіталу. Джерела внутрішніх інформаційних даних. Система антикризового планування на підприємстві. Реінжиніринг бізнес-процесів.	
Тема 16. Контролінг - його сутність та значення в діагностиці фінансового стану в антикризовому управлінні.	2
Сутність, завдання, функції й методи контролінгу.	
Загальна кількість годин	32

Практичні заняття

Теми практичних/семінарських занять	Кіл ькі сть год ин	Ваго ві коєф і- цієн ти а
Тема 1. Вступ до спеціальності. Загальні поняття діагностики фінансового стану в антикризовому управлінні.	1	0,09
Діагностика як інструмент забезпечення ефективного функціонування і розвитку підприємства в конкурентному середовищі . Опрацювання лекційного матеріалу сутності поняття «криза» та її визначення. Оцінка можливих наслідки кризи.		
Тема 2. Підходи, методи та моделі в діагностиці фінансового стану підприємства в антикризовому управлінні.	1	0,09
Підходи до діагностики стану підприємства в антикризовому управлінні. Опрацювання лекційного матеріалу з діагностики виникнення і розвитку кризи. Аналіз сучасних підходів до діагностики кризового стану підприємств.		
Тема 3. Економічні цикли у фінансовій діагностиці.	1	0,09
Визначення складових виробничого потенціалу підприємства . Аналіз економічних циклів у фінансовій діагностиці. Оцінка загроз настання банкрутства. Нормалізація стану господарської системи, відновлення конкурентоспроможності підприємства .		
Тема 4. Економічний механізм антикризового управління підприємством.	1	0,09
Моделі діагностики стану антикризового управління. Внутрішня структура антикризової програми. Скринінговий стандарт. Аналіз можливих наслідків кризи . Дослідження причин виникнення кризи на підприємств.		
Тема 5. Діагностика фінансового стану в антикризовій стратегії підприємства.	1	0,09
Діагностика виникнення і розвитку кризи. Управління розробкою антикризової програми підприємства. Структурно-логічна схема процесу формування антикризової програми . Гіпотетична схема прийняття рішення щодо змісту антикризової програми.		

Тема 6. Діагностика потенціалу виживання підприємства.	1	0,09
Діагностика майна, ринкова ціна підприємства Аналіз загальної характеристики методичного забезпечення діагностики кризового стану та загроз. Метод внутрішнього порівняльного аналізу		
Тема 7. Теоретичні основи формування антикризової програми підприємства.	1	0,09
Методи аналізу, які використовуються при діагностиці антикризового стану підприємства. Фінансовий аналіз. Економіко-математичне моделювання. SWOT-аналіз. PEST-аналіз. Аналіз рентабельності. Аналіз ліквідності. Аналіз платоспроможності. Аналіз фінансової стійкості. Аналіз оборотності активів. Аналіз витрат і доходів. Коефіцієнтний аналіз. Аналіз банкрутства (моделі Альтмана, Спрінгейта та інші). Аналіз ділової активності. Компаративний аналіз. GAP-аналіз.		
Тема 8. Діагностика виживання підприємства.	1	0,15
Діагностика підприємства за допомогою балансу та звіту про фінансові результати. Аналіз структури активів і пасивів. Оцінка ліквідності балансу. Аналіз власного та залученого капіталу. Оцінка фінансової стійкості. Аналіз прибутковості та рентабельності. Оцінка чистого прибутку. Аналіз динаміки доходів і витрат. Оцінка структури та динаміки витрат. Виявлення фінансових резервів.		
Тема 9. Застосування спеціальних методів відновлення платоспроможності.	1	0,09
Діагностика фінансового стану. Виявлення резервів відновлення платоспроможності належать до групи прихованих. Метод зовнішнього порівняльного аналізу. Експертний метод.		
Тема 10. Фінансово-економічні аспекти підготовки та реалізації окремих антикризових заходів підприємства.	1	0,09
Оперативна реструктуризація. Реструктуризація активів. Реструктуризація боргів підприємства. Програма за планами заходів, які розроблялися за методикою побудови дерева цілей.		
Тема 11. Реорганізація підприємства в системі заходів програми антикризового управління.	1	0,09
Реструктуризація активів. Фінансова реструктуризація. Корпоративна реструктуризація (реорганізація). Опрацювання лекційного матеріалу		
Тема 12. Фінансова санація підприємства: економічний зміст та порядок проведення.	1	0,09
Модель фінансової санації підприємства. Економічний зміст та порядок проведення фінансової санації підприємства.		
Тема 13. Правила фінансування.	1	0,09
Золоте правило балансу. Правило вертикальної структури капіталу. Фінансовий леверидж. Санація із залученням нового фінансового капіталу.		
Тема 14. Діагностика фінансового стану системи антикризового планування на підприємстві.	1	0,09
Діагностика фінансового стану з використанням показників трудових ресурсів кризового підприємства. Метод функціонально-вартісного аналізу.		
Тема 15. Діагностика системи антикризового планування на підприємстві	1	0,09
Джерела внутрішніх інформаційних даних. Система антикризового планування на підприємстві. Реінжиніринг бізнес-процесів.		
Тема 16. Контролінг - його сутність та значення в діагностиці фінансового стану в антикризовому управлінні	1	0,09
Сутність, завдання, функції й методи контролінгу. Система раннього попередження й реагування (СРПР). Модель антикризового контролінгу.		
Загальна кількість годин	16	$\sum_{i=1}^n a_i$

Лабораторні заняття

Лабораторні роботи в рамках дисципліни не передбачені.

Контрольні роботи

Теми контрольних робіт

Вагові коефіцієнти b

1. Організаційне забезпечення антикризового управління в діяльності.	0,1
2. Оцінка ефективності застосування заходів антикризового управління у фінансовій діяльності підприємства.	0,1
3 Класифікація показників для оцінки фінансового стану підприємства.	0,1
4 Аналіз фінансової стійкості підприємства. Приклад.	0,1
5. Сутність фінансової стійкості. Розрахунок практичного прикладу.	0,1
6. Поточна фінансова стійкість підприємства. Показники оцінки фінансової стійкості підприємства	0,1
7. Аналіз платоспроможності підприємства. Приклад. показники оцінки фінансової стійкості підприємства. Практичний приклад.	0,1
8. Аналіз ліквідності підприємства. Приклад.	0,1
9. Аналіз грошових потоків підприємства. Практичний приклад.	0,1
10. Класифікація грошових потоків. Практичний приклад.	0,1
Загалом	$\sum_{i=1}^n b_i = 1,0$

Самостійна робота

До самостійної роботи відноситься самостійне опрацювання теоретичного матеріалу та виконання індивідуального завдання (контрольна робота).

Опрацювання теоретичного матеріалу

Теми для самостійного вивчення

Кількість годин

Тема 1/2 . Загальні поняття діагностики /Діагностика та оцінка можливих наслідків кризи.	5,0
Тема 3/4. Методи оцінки/Аналіз показників.	5,0
Тема 5/6. Ризики на мегарівні і їх прояв в системах нижчих порядків/Оцінка управлінських ризиків.	5,0
Тема 7/8. Ознаки і причини кризового стану промислових підприємств/ Методи аналізу , які використовуються при діагностиці антикризового стану підприємства.	5,0

Тема 9/10.	5,0
Дослідження стану зовнішнього середовища підприємства / Сприятливість виходу з кризового стану.	
Тема 11/12.	5,0
Програма за планами заходів, які розроблялися /Методика побудови дерева цілей.	
Тема 13/14.	5,0
Концептуальний підхід до фінансової реструктуризації в антикризовому управлінні/ Правила фінансування.	
Тема 15/16.	5,0
Система антикризового планування на підприємстві , реінжиніринг бізнес-процесів/ Комп'ютерні технології та технологій організації бізнесу.	
Загальна кількість годин	40

Тематика індивідуальних завдань

Контрольна робота передбачає виконання індивідуального звіту з аналізом теоретичних та практичних питань із застосуванням фінансової інформації, проведенням розрахунків та оформленням аналітичних документів відповідно до мети навчальної дисципліни. Здобувач обирає конкретну тему в межах запропонованої тематики за погодженням з викладачем. Обсяг звіту: 15–20 сторінок основного тексту (включаючи розрахунки, таблиці та графіки). Структура звіту: теоретична частина (30%), аналітично-розрахункова частина (60%), висновки та рекомендації (10%). Завдання виконується протягом навчальних тижнів і подається на перевірку до залікового тижня.

Теми індивідуального завдання

- 1 Прогнозування фінансових результатів та фінансового стану підприємства. Приклад.
- 2 Аналіз ділової активності підприємства. Приклад.
- 3 Аналіз фінансового стану неплатоспроможних підприємств та запобігання їх банкрутству.
- 4 Поняття, види, причини банкрутства підприємства.
- 5 Методи діагностики банкрутства суб'єкта господарювання.
- 6 Шляхи фінансового оздоровлення суб'єктів господарювання.
- 7 Стратегічний аналіз фінансового ризику та шляхи його зниження.
- 8 Економічна сутність фінансових ризиків та їх класифікація.
- 9 Методи аналізу ризиків.
- 10 Оцінка та диверсифікація ризиків .
- 11 Шляхи нейтралізації фінансових ризиків.
- 12 Загальна характеристика кризових явищ.
- 13 Сутність поняття "криза" та підходи до його визначення.
- Визначення поняття "криза".
- 14 Криза та її ознаки. Класифікація видів кризи. Можливі наслідки кризи.
- 15 Діагностика настання та розвитку кризи.
- 16 Сучасні підходи до діагностики кризового стану підприємств.
- 17 Зміст експрес-діагностики кризи.
- 18 Етапи діагностики кризи.
- 19 Сутність та особливості антикризового управління в галузях національної економіки.
- 20 Національна економіка: визначення, сутність, види.
- 21 Антикризове управління галузями національної економіки: сутність, цілі та завдання.
- 22 Функції антикризового управління.
- 23 Процес антикризового управління. Технології антикризового управління галузями національної економіки

Загальна кількість годин

32

Неформальна освіта

Здобувач має можливість перезарахувати окремі теми або курс шляхом: проходження професійних курсів чи тренінгів, онлайн-освіти, професійних стажувань, у сфері, що відповідає навчальним цілям дисципліни. Для цього необхідно надати необхідні документи у вигляді сертифікатів та інших підтверджуючих документів.

Рекомендовані курси, тренінги, стажування

1. Фінансовий облік: поглиблені теми

https://prometheus.org.ua/prometheus-free/finance-investment-basics/?utm_source=chatgpt.com

(Можливість перезарахування Тема 2. Підходи, методи та моделі в діагностиці фінансового стану підприємства в антикризовому управлінні підприємства - 0,15 кредита).

Література, навчальні матеріали та інформаційні ресурси

Основна література

1. НП(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» : наказ Міністерства фінансів України від 31.03.1999 р. № 87. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13#Text>
2. Податковий кодекс України : закон України від 01.08.2021 № 2755-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>.

Додаткова література

1. Лисенко Ю. І. Фінансовий облік: сучасний курс : підручник. Київ : Центр учбової літератури, 2022. 246 с.
2. Томілін О.О., Тютюнник Ю.М., Бражник Л.В., Дроботя Я.А. Фінансовоекономічний словник – довідник / за наук. ред. проф. О. О. Томіліна . Полтава : ПДАУ, 2023. 108 с.
3. Фінанси : підручник. / за ред. д.е.н., проф. А. І. Крисоватого. Тернопіль : Університетська думка, 2024. 632 с.
4. Текст лекцій з дисципліни "Діагностика фінансового стану в антикризовому управлінні" для студентів спец. 071 "Облік і оподаткування" та 072 "Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок" / уклад.: І. А. Юр'єва, М. О. Ткаченко ; Нац.техн. ун-т "Харків. політехн. ін-т". Харків : НТУ "ХПІ", 2024. 153 с. URL: <https://repository.kpi.kharkov.ua/handle/KhPI-Press/80719>

Система оцінювання

Підсумкова оцінка з освітнього компонента визначається відповідальним лектором за темами, видами занять, тощо у відповідності до силабусу і є інтегральною оцінкою результатів усіх вид навчальної діяльності здобувача вищої освіти.

Поточні оцінки та успіхи здобувача вищої освіти визначаються за допомогою критеріїв та системи оцінювання знань та вмінь здобувачів, яка використовується в НТУ "ХПІ" [положенням «Про критерії та систему оцінювання знань та вмінь і про рейтинг здобувачів вищої освіти» НТУ «ХПІ»](#). Оцінка з освітнього компонента визначається відповідальним лектором за темами, видами занять, тощо у відповідності до силабусу і є інтегральною оцінкою результатів усіх вид навчальної діяльності здобувача вищої освіти. Поточний контроль здійснюється під час проведення практичних занять, а також контрольних робіт. Підсумковий контроль

Шкала оцінювання

Сума балів	Національна оцінка	ECTS
90–100	Відмінно	A
82–89	Добре	B
75–81	Добре	C
64–74	Задовільно	D
60–63	Задовільно	E
35–59	Незадовільно (потрібне додаткове вивчення)	FX
1–34	Незадовільно (потрібне повторне	F

здійснюється за результатами диференційованого заліку або в результаті накопичення оцінок з окремих тем у разі виконання здобувачем усіх видів поточних контрольних заходів. За умовами виконання здобувачем контрольної роботи з навчальної дисципліни на контрольному заході, але за відсутності результатів поточного контролю (практичні заняття), здобувач не може бути атестованим із навчальної дисципліни до ліквідації ним поточної заборгованості. Розрахункове значення у кількісній формі підсумкової оцінки визначається за формулою:

$$O = \sum(K_i \times O_i) / \sum K_i$$

де K_i – кількість кредитів i -го виду занять; O_i – оцінка у кількісній формі (бали) з i -го виду занять.

Розподіл кредитів за видами занять з дисципліни

Види занять	Кількість кредитів (K_i)
Практичні роботи	1,5
Контрольна робота	1,0
Індивідуальне завдання	1,2

Оцінювання кожного виду занять (O_i) здійснюється за 100-бальною шкалою.

вивчення)

Норми академічної етики і політика курсу

Здобувач вищої освіти повинен дотримуватися «Кодексу етики академічних взаємовідносин та доброчесності НТУ «ХПІ»: виявляти дисциплінованість, вихованість, доброзичливість, чесність, відповідальність. Конфліктні ситуації повинні відкрито обговорюватися в навчальних групах з викладачем, а при неможливості вирішення конфлікту – доводитися до відома співробітників дирекції інституту. Нормативно-правове забезпечення впровадження принципів академічної доброчесності НТУ «ХПІ» розміщено на сайті: <http://blogs.kpi.kharkov.ua/v2/nv/akademichna-dobrochesnist/>

Погодження

Силабус погоджено

30.08.2025

Завідувач кафедри

Олександр МАНОЙЛЕНКО